

2.12..2011

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

RAPPORT

Nasjonalt tilsynsprosjekt 2011

PLANTEBASERTE KOSTTILSKUDD

Mattilsynets nasjonale tilsynsprosjekter

Et tilsynsprosjekt er et tidsavgrenset prosjekthvor virksomhetenes etterlevelse av regelverket innen en bransje eller et fagtema kontrolleres. Kontrollene er koordinert tids- og innholdsmessig hvilket innebærer at Mattilsynet får inn nyttig informasjon om tilstanden på området. Som regel gis det utfyllende veiledning og opplæring til inspektørene om gjennomføring av kontrollene og eventuell virkemiddelbruk. Kontrollene i et tilsynsprosjekt kan være både tradisjonelle inspeksjoner og revisjoner, også på kjede/konsernnivå, samt uttak og analyse av prøver, osv.

I et tilsynsprosjekt vil også Mattilsynet gjennom andre virkemidler som informasjon og samarbeid med bransjeorganisasjoner og andre myndigheter sette i verk ytterligere tiltak som skal stimulere virksomhetene til etterlevelse av regelverket.

Dette begrepet er altså noe videre enn det gamle "tilsynskampanje".

Prosjektene kan være nasjonale, gjelde for hele landet og involvere alle eller de fleste av Mattilsynets distriktskontorer, eller regionale/lokale og gjennomføres i begrensede deler av landet.

De nasjonale tilsynsprosjektene styres av Tilsynsavdelingen ved Mattilsynets hovedkontor, men planleggingen og styring av gjennomføringen er som hovedregel delegert til et regionskontor med regiondirektøren som ansvarlig. Regiondirektøren oppretter en prosjektgruppe med en prosjektleder som har det daglige ansvaret for gjennomføring av prosjektet.

Innholdsfortegnelse

Mattilsynets nasjonale tilsynsprosjekter	2
Innholdsfortegnelse	3
Kapittel 1: Sammen drag	4
Kapittel 2: Bakgrunn og organisering.....	5
2.1. Innledning	5
2.2. Mål med prosjektet.....	6
2.3. Organisering	7
Kapittel 3: Omsetning av kosttilskudd	7
Kapittel 4: Regelverk.....	9
4.1. Ingredienser i kosttilskudd.....	9
4.2. Markedsføring av kosttilskudd.....	10
Kapittel 5: Gjennomføring	10
5.1. Omfang	10
5.2. Produktinnsamling.....	10
5.2.1. Uttak postterminalen på Alnabru.....	10
5.2.2. Uttak hos grossist/importør	11
5.2.3. Uttak i butikk	11
5.2.4. Uttak fra internett	11
5.3. Analyser	11
5.4. Merke vurdering	11
5.5. Informasjon	12
Kapittel 6: Resultater	12
6.1. Krav i generelt merkeregulverk	13
6.2. Merkekrav i forskrift om kosttilskudd	15
6.3. Analyseresultater	17
6.3.1. Potensfremmende produkter	17
6.3.2. Slankeprodukter.....	18
6.3.3. Energiprodukter	18
6.3.4. Smerte/ledd.....	18
6.4. Tungmetaller	18
6.5. Medieoppslag.....	18
Kapittel 7: Vurdering	19
7.1. Merking	19
7.2. Innholdsstoffer	20
7.3. Potensprodukter.....	21
7.4. Slankeprodukter:.....	22
7.5. Energigivende produkter:.....	22
7.6. Smertelindrende produkter:.....	23
Kapittel 8: Konklusjon	23
Kapittel 9: Oppfølging av funn i prosjektet	24
Kapittel 10: Vedlegg	26
10.1. Vedlegg 1: Aktuelt regelverk, veiledere og annet:.....	26
10.2. Oversikt over produkter som har vært med i prosjektet.....	28
10.3. Oversikt over produkter med innhold som kan gi grunnlag for klassifisering som legemiddel	28
10.4. Vedlegg 4 Aktuelle stoffer, regelverk og virkning	29

Kapittel 1: **Sammendrag**

Mattilsynet har i løpet av 2011 gjennomført et nasjonalt tilsynsprosjekt med fokus på merking, innholdsstoffer og markedsføring av plantebaserte kosttilskudd. Prosjektet ble utført i samarbeid med Tollvesenet og Statens Legemiddelverk. For å avgrense prosjektet har det vært fokusert på kosttilskudd innen produktkategoriene; potensmidler, slankeprodukter, energigivende midler og smertestillende midler som markedsføres med rask og kraftig effekt. Resultatene fra prosjektet er derfor ikke representative for det som frembys av kosttilskudd på det norske marked.

Det ble tatt ut 104 produkter hvorav 20 var i salg fra helsekostkjedebutikker og 84 ble solgt via internett. Toll-laboratoriet gjennomførte screeninganalyser av produktene, mens laboratoriet ved Statens Legemiddelverk gjorde utvidete analyser og også kvantifiserte ulovlige innholdsstoffer påvist hos Toll-laboratoriet.

I prosjektet er det tatt ut produkter fra norske importører og grossister, postens godssenter, fra "erotiske" butikker og fra internett. Prosjektgruppens medlemmer gjennomførte kontroll av et utvalg av merkebestemmelser på samtlige produkter. I tillegg til ble det vurdert om stoffer og urter deklarerert som ingredienser i produktene kunne gi grunnlag for å si at produktet måtte vurderes opp mot legemiddelovgivningens bestemmelser. Det har ikke vært fokus på virksomhetenes internkontrollsystemer i dette prosjektet. Funnsom er gjort tyder likevel på manglende kompetanse om ingredienser, produkter, produksjonsmetoder og regelverk, samt fravær av fungerende rutiner for å sikre trygge produkter og god regelverksetterlevelse.

I løpet av prosjektperioden har vi stanset omsetningen av 11 produkter. Ti av disse produktene, alle potenspiller, ble stanset på grunn av udeklarerert innhold av legemiddelstoffer, noe som kan medføre helsefare. I fire av disse produktene igjen ble det funnet store mengder av analoger til legemidler som brukes for potensproblemer. Dette er stoffer som bevisst utvikles og tilsettes for å unngå at de påvises ved analyse. Potensmidlene har vist seg som den verste av produktgruppene vi undersøkte, både med tanke på analysert innhold og innhold deklarerert på pakningene. Funnet av analoge legemiddelstoffer viser at det finnes enkelte svært kyniske aktører i bransjen. Stoffene er kjemisk veldig lik det originale legemiddelstoffet, men er med hensikt noe endret slik at stoffet ikke gjenkjennes ved analyse. Det er svært vanskelig å avsløre slike produkter, og det krever høy analysekompetanse. Laboratorium ved Statens Legemiddelverk må ved slike funn innhente/bestille renstoff fra utenlandske laboratorier for å kunne bekrefte og kvantifisere slike stoffer. Dette betyr at mange laboratorier antakelig ikke vil klare å avsløre slike tilsetninger. Analogene designes nettopp for å unngå å bli avslørt ved analyse, og kan antakelig sammenlignes med dopingproblematikken hvor det gjelder å være litt foran kontrollørene. Virkninger og bivirkninger er ukjent for disse analoge stoffene. Mattilsynet ser svært alvorlig på dette. Her kan det være grunnlag for spekulere i om det dreier det seg om bevisst svindel for å tjene raske penger, uten å tenke på folks liv og helse.

Det siste produktet det ble nedlagt omsetningsforbud på, hadde et svært høyt innhold av koffein og var markedsført som et slankemiddel.

29 produkter var deklarerert med innhold av urter som ga grunnlag for mistanke om at de kunne bli klassifisert som legemiddel. Dette ga grunnlag for å gi et midlertidig omsetningsforbud inntil dette var avklart. Dette er også forhold vi ser alvorlig på. Disse feilene kan skyldes bevisste overtramp av regelverket, men også manglende

kjennskap til eksisterende regelverk og ikke minst at en del av disse virkestoffene mangler regulering i matlovgivningen.

I henhold til Norges internasjonale forpliktelser ble det også sendt melding om funnene via EUs meldesystem for helsefarlige næringsmidler (RASFF). Det er sendt ut 16 RASFF-meldinger i forbindelse med prosjektet.

Vi har i prosjektet sett mange eksempler på nettsteder som hatt en veldig offensiv markedsføring av sine produkter uten å ha noen form for kontaktinformasjon. Mattilsynet ser svært alvorlig på dette. Mange av disse sidene gir ut gratis prøver av produktene sine. Når det ikke er mulig å spore ansvarlig for produktene, mister forbruker muligheten til å stille noen til ansvar dersom det skulle oppstå bivirkninger ved bruk av produktene. De virksomheter som selger på denne måten har ofte heller ikke meldt fra til Mattilsynet om sin drift. Man vet da ingen ting verken om forholdene produktet er fremstilt under eller om hva slags kvalitetskontroll som utføres.

Vurdering av merking og markedsføring ble gjennomført som en kartlegging. Omtrent halvparten av produktene ble markedsført med medisinske påstander, noe som ikke er tillatt brukt ifm kosttilskudd. Bruk av medisinske påstander kan medføre at produktet er å anse som et legemiddel. Vi ser at markedet de siste årene har vridd markedsføringen vekk fra emballasjen og over på virksomhetenes internettsider. Det benyttes i liten grad enkeltpåstander slik regelverket legger opp til. I stedet er påstandene nå flettet inn i store artikler på ulike nettsider som igjen linker til andre nettsider. Dette medfører at det er svært utfordrende å vurdere om markedsføringen er i samsvar med gjeldende regelverk.

Et av målene ved prosjektet var at Mattilsynet om mulig skulle kunne fortelle forbruker hvor det var tryggest å kjøpe kosttilskudd. Resultatene fra undersøkelsen vår viser at det ikke er noe entydig bilde her. Vi kan imidlertid si at flertallet av de produktene vi analyserte og fant udeklart innhold av legemiddelstoffer i, var å få kjøpt på internett. Det samme gjaldt produkter som var deklart med innhold av urter som ga grunn til mistanke om at produktet var omfattet av legemiddellovgivningen.

Produkter med ulovlige innholdsstoffer finnes både i helsekostkjedebutikker og i nettbutikker. Internethandel fremstilles ofte som useriøs. Det viser seg imidlertid at alle typer virksomheter selger sine kosttilskudd via internett, også de seriøse aktørene. Det vi med sikkerhet kan si, er at de mest useriøse produktene når det gjelder innhold og markedsføring, er å få tak i via internett.

Kapittel 2: Bakgrunn og organisering

2.1. Innledning

Hver dag ser vi markedsføring av kosttilskudd i ulike medier, det være seg sannhetsintervjuer med kjendiser og annonser i ukeblader og aviser, reklamebrosjyrer som lover gull og grønne skoger, reklame på radio og TV og ikke minst på sosiale medier på internett som facebook og lignende. I 2009 ble det ifølge tall fra Bransjerådet for Naturmidler omsatt kosttilskudd for 1,961 mrd kroner i Norge.

Plantebaserte kosttilskudd av type slankende, potensfremmende, energigivende og smertestillende midler markedsføres ofte med både rask og kraftig effekt. Dette gir

grunn til mistanke om annet innhold eller villedende markedsføring, da urter som hovedregel har en langsomtverkende effekt.

Resultatene fra Mattilsynets kampanjer på plantebaserte kosttilskudd i 2005, 2006 og 2007 viste nedslående resultater i forhold til regelverksetterlevelse. De to første prosjektene hadde fokus på merking og internkontroll hos virksomhetene. Det siste prosjektet var et samarbeidsprosjekt mellom Mattilsynet, Statens Legemiddelverk og Folkehelse hvor produktene ble analysert med tanke på innhold av legemiddelstoffer.

RELIS (regionale legemiddelinformasjonsentere) rapporterte i 2009 om 52 bivirkningsmeldinger på naturmidler (leverreaksjoner, allergiske reaksjoner og blødningstendenser), mens det i RASFF-systemet (Rapid Alert System Food and Feed) i EU i 2010 ble notifisert 120 meldinger på kosttilskudd. Så langt i 2011 er det rapportert 15 bivirkningsmeldinger og gjort 151 notifiseringer i RASFF-systemet.

Dette viser at det er behov for å se nærmere på hvor utbredt det er med ulovlige tilsetninger i urtebaserte kosttilskudd, og om det er mer utbredt i noen deler av bransjen enn andre. Et av Mattilsynets strategiske måler å styrke befolkningens mulighet til å ta informerte valg. Per i dag mangler forbruker denne kunnskapen. Hvilkeprodukter er trygge? Hvilke er ikke trygge? Hvor er det tryggest å kjøpe kosttilskuddene? Hva kjennetegner trygge produkter og trygge salgskanaler?

Kosttilskudd er regulert av et omfattende regelverk bestående av en blanding av nasjonalt og EU-basert regelverk. Området forvaltes av flere organer og det er et stort behov for bedre samarbeidsrutiner med for eksempel Statens Legemiddelverk og Tollvesenet, særlig på lokalt plan. Tilsyn med kosttilskudd er komplisert og det avdekkes stadig nye utfordringer med behov for å få avklart forvaltningspraksis. Statens Legemiddelverks endrede praksis i forhold til klassifisering av legemidler er utfordrende for alle involverte parter.

Både Tollvesenet og bransjen selv melder om at de opplever at det er varierende kompetanse på dette området internt i Mattilsynet. Tilsyn med kosttilskudd er svært kompetansekrevene. Systematisk opplæring på dette forvaltningsområdet ble gjennomført siste gang i 2006 i forbindelse med en nasjonal tilsynskampanje. Tilbakemeldingene viser at det er et stort behov for å øke kompetansen på kosttilskuddsområdet internt.

Siden kosttilskudd reguleres av et omfattende regelverk, er det stort behov for veiledning på området, både internt, men også ut mot bransjen. Erfaringene som gjøres i løpet av tilsynsdelen av prosjektet vil bli benyttet i forbindelse med oppdatering av nødvendig informasjonsmateriell og å arrangere en egen fagdag på kosttilskudd for inspektørene.

2.2. Mål med prosjektet

Effektmålene for prosjektet var:

- Gjøre forbruker bedre i stand til å gjøre informerte valg
- Godt samarbeid med Toll, SLV og andre relevante aktører
- Økt kompetanse i Mattilsynet
- Økt kompetanse hos virksomhetene
- Økt regelverksetterlevelse hos virksomhetene

Resultatmålene for prosjektet var å ha:

- Analysert 100 plantebaserte kosttilskudd fra fire ulike produktgrupper mhp fremmedstoffer omsatt fra hhv helsekostkjede og internett
- Vurdert merkingen på de samme produktene
- Informert forbruker via media og internett om evt. risiko forbundet ved å kjøpe kosttilskudd fra ulike omsetningskanaler
- Ha opprettet en egen side på vårt internett hvor forbruker lett kan finne en oversikt over kjente helsefarlige produkter
- Bedret rutine for samarbeid med andre etater
- Gjennomført opplæring av inspektørene
- Ha gitt innspill til oppdatering av eksisterende veiledningsmateriell

2.3. Organisering

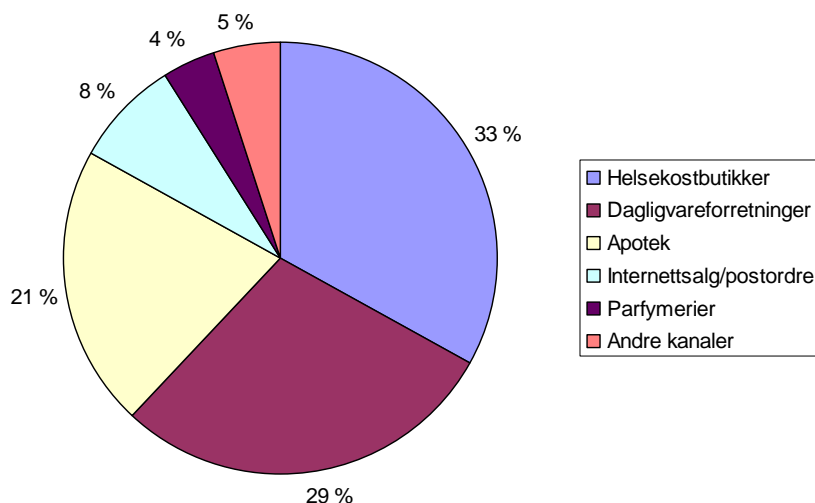
Prosjekteier:	Kristina Landsverk, Hovedkontoret
Prosjektansvarlig:	Karina Kaupang, Regiondirektør Oslo, Akershus og Østfold
Prosjektleder:	Aina Svenneby, Regionkontoret Oslo, Akershus og Østfold
Prosjektgruppe:	Tonje Nissen-Sollie, Distriktskontoret for Vestfold Kristin Sandkjernan Nedberg, Distriktskontoret for Drammen Ann Louise Grimstad, Distriktskontoret for Oslo Karine Berge Hansen, Distriktskontoret for Oslo Kirsti Brox, Regionkontoret for Oslo, Akershus og Østfold (tom 7.7.2011) Ragnhild Steineger, Hovedkontoret (fom 1.8.2011) Siw Ulvehøj, Regionkontoret for Oslo, Akershus og Østfold Geir Smoland, Hovedkontoret (tom 1.6.2011)
Referansepersoner internt:	Anne Kristi Sommer, Hovedkontoret
Referansepersoner eksternt:	Gro Fossum, Statens Legemiddelverk Bjørgulf Andersen, Toll- og avgiftsdirektoratet

Kapittel 3: Omsetning av kosttilskudd

Alle virksomheter som omsetter næringsmidler skal melde fra om sin aktivitet til Mattilsynet. Virksomhetene skal ha etablert et internkontrollsystem (IK-mat) som skal gjøre dem i stand til å vurdere om produktene er trygge og i samsvar med gjeldende regelverk på næringsmiddelområdet.

Omsetning av kosttilskudd er ifølge tall fra Bransjerådet for 2009 fordelt som følgende:

Detaljhandel kosttilskudd

Kjedetilknyttede helsekostbutikker

Tall fra Bransjerådet for naturmidler(BNR) for 2009 viser at helsekostbutikkene står for ca. 33 % av omsetningen av kosttilskudd. Det er to ledende helsekostkjeder i Norge med tilsammen 255 butikker. Kjedene har en egen produktgodkjenningsordning, men tillater også at butikkene i en viss grad tar inn og selger produkter som ikke har vært igjennom denne kontrollen. Helsekostkjedene har også salg via internett og postordre.

Internettsalg

Søk på internett i forbindelse med kosttilskuddskampanjen 2011 viser at internettmarkedet for kosttilskudd er svært uoversiktlig med mange aktører. Den norske forbruker har tilgang til tusenvis av både norske og utenlandske nettsteder. Mattilsynet har ingen mulighet for å følge opp med tilsyn på alle disse sidene. Vi har også begrensede muligheter for å bruke virkemidler overfor utenlandske nettsider.

Internettsalg av kosttilskudd er ingen entydig bransje. Man har nettbutikker i regi av store seriøse aktører på den ene siden og på den andre siden useriøse nettsider hvor det selges produkter som ikke er i samsvar med regelverket. Aktørene mangler ofte evne og vilje til å etterleve regelverket og kontaktinformasjon til den som står bak sidene ofte mangelfull. Det finnes også tydelig norske nettsteder som bevisst loser forbruker videre til utenlandske nettsteder dersom de ønsker produkter som ikke er lovlig i Norge.

Både privatpersoner og kommersielle virksomheter selger kosttilskudd via nettsteder som finn.no, ebuy.no etc. I og med at det er et så uoversiktlig marked med mange ulike aktører er det ikke grunnlag for å si at alt salg av kosttilskudd via internett er useriøst. Det man imidlertid kan si, er at de useriøse produktene er å få kjøpt på internett, og at forbruker bør utvise skepsis ved slik handel.

Salg via internett er sterkt økende og det antas at andelen av kosttilskudd som selges via internett er høyere enn det som fremkommer i statistikker på grunn av høye mørketall. Kosttilskudd er spesielt egnet for omsetning via internett og

postordre, da hver enkelt pakning er liten og lett og dermed enkelt kan sendes per post.

”Erotiske butikker”

Enkelte ”erotiske butikker” selger kosttilskudd i meget begrenset omfang. Produktene som frembys er ”naturlige potensmidler” og lystøkende kosttilskudd. Hovedtyngden av omsetningen foregår via virksomhetenes nettsider. Butikkene kan være frittstående eller tilknyttet kjeder.

Kapittel 4: Regelverk

Produksjon og omsetning av kosttilskudd reguleres av næringsmiddelovngivningen. Forskrift om kosttilskudd gjennomfører EUs direktiv om kosttilskudd i norsk rett og gir bestemmelser om sammensetning, merking, markedsføring og omsetning av kosttilskudd. Definisjonen på kosttilskudd er at det er et næringsmiddel som skal supplere kosten og være en konsentrert kilde til vitaminer og mineraler eller andre stoffer. Kosttilskudd skal omsettes ferdigpakket og i dosert form, og det skal inntas i små oppmålte mengder. Forskriften omfatter ikke legemidler.

Skillet mellom kosttilskudd og legemiddel er ikke alltid tydelig. Tidligere var norsk forvaltning slik at kosttilskudd som inneholdt legemiddelstoffer alltid ble definert som legemidler og i praksis var forbudt å omsette som kosttilskudd. Høsten 2008 ble dette endret og det foretas nå en helhetsvurdering av hvert enkelt produkt. En slik vurdering må gjøres i forkant av markedsføring, og det er Statens Legemiddelverk som skal gjøre dette. Dersom produktet klassifiseres som et legemiddel må produsenten følge regelverket for legemidler. Dette for å sikre at forbruker får legemidler som er vurdert i forhold til kvalitet, sikkerhet og effekt. Når et produkt som egentlig er et legemiddel selges som et kosttilskudd kan dette være en helsefare for forbruker, ettersom det ikke framgår hvilke farmakologiske virkestoffer produktet inneholder.

I tillegg til kosttilskuddsforskriften er det mange av de andre forskriftene som har bestemmelser som kommer til anvendelse på kosttilskudd. I **vedlegg 1** er det listet opp forskrifter, veiledere og dokumenter som er aktuelle i forhold til bestemmelser om innhold og markedsføring av kosttilskudd. Det pågår hele tiden arbeid med å utvikle regelverket, så listen vil ikke være uttømmende.

4.1. Ingredienser i kosttilskudd

Matloven § 16 forbyr omsetning av næringsmidler herunder kosttilskudd og ingredienser i disse som ikke er trygge. Videre er formålet med kosttilskuddsforskriften å sikre trygge kosttilskudd. Kosttilskuddsforskriftens vedlegg I og II har bestemmelser om hvilke vitamin- og mineralforbindelser som kan tilsettes og om hvilke mengder det kan være i en døgndose. Andre stoffer som benyttes i kosttilskudd er ikke regulert på samme måte, men vil omfattes av matlovens § 16 som forbyr produksjon og omsetning av næringsmidler som ikke er trygge. Mattilsynets regelverksavdeling er nå i ferd med å avgjøre om det skal igangsettes et arbeid med å regulere en del av disse andre stoffene.

Det er virksomhetenes ansvar at produktene de produserer og selger er trygge for forbruker.

4.2. Markedsføring av kosttilskudd

I henhold til matloven § 10 skal *virksomheten sørge for at merking, presentasjon, reklame og markedsføring er korrekt, gir mottaker tilstrekkelig informasjon og ikke er egnet til å villede.*

For å sikre at mottaker får tilstrekkelig informasjon skal næringsmidler merkes i henhold til merkeforskriften. I tillegg inneholder kosttilskuddforskriften egne merkekrav.

Kosttilskudd blir ofte markedsført med påstander om helse og/eller ernæring. I kosttilskuddforskriften § 6 gis det forbud mot å påstå eller gi inntrykk av at et kosttilskudd kan forebygge, lege eller lindre sykdom, sykdomssymptomer eller smerter.

Forskrift om ernærings- og helsepåstander om næringsmidler regulerer hva produsenter av matvarer og kosttilskudd har lov å si om produktene. Hensikten er å stoppe villedende markedsføring, å sikre forbrukerne korrekt informasjon og å gi like konkurransevilkår for næringsmiddelindustrien. Reglene omfatter alle påstander og symboler på emballasje eller i reklamesom kan oppfattes som en ernærings- eller helsepåstand.

Kapittel 5: Gjennomføring

5.1. Omfang

Det ble tidlig i planleggingsfasen valgt å invitere representanter fra SLV, Toll, RELIS, Bransjerådet for naturmidler samt fagpersoner fra hovedkontoret for å få innspill, råd og tanker om veien videre. Det ble avgjort at prosjektet skulle fokusere på plantebaserte kosttilskudd innen kategorier; potens, slankeprodukter, energigivende og smertestillende midler som markedsføres med rask og kraftig effekt. Det skulle tas ut produkter både fra **helsekostkjedebutikker** og fra **internettsalg** for om mulig å kunne si noen om den ene salgskanalen var tryggere enn den andre.

5.2. Produktinnsamling

For å få en oversikt over aktuelle produkter på det norske markedet, fikk vi lister fra Tollvesenet over aktører som det siste året hadde importert produkter innenfor de aktuelle kategoriene. I tillegg ble det gjort omfattende søk etter aktuelle produkter på ulike nettsider. **Vedlegg 2** angir hvilke produkter som har vært med i prosjektet.

5.2.1. Uttak postterminalen på Alnabru

I uke 14 ble det gjennomført en aksjon sammen med Tollvesenet på postterminalen på Alnabru. Dette ble gjort fordi Posten er første mottaker av en rekke sendinger fra utlandet. De har i oppgave å kontrollere at produktene er i samsvar med norsk regelverk og å splitte forsendelsen for videre utsending (det vises til importkontrollforskriftens § 9). Posten har avtale med en rekke importører om å utføre denne tjenesten. Det viste seg imidlertid at Posten også splitter forsendelser for virksomheter de ikke har første mottaker-avtale med.

Det ble også gjennomført stikkprøvekontroll av private forsendelser fra utlandet. Dersom det viste seg at disse produktene var bestilt via norskspråklige nettsider, ble de sendt til analyse. Dersom de samme produktene var analysert av Toll-laboratoriet tidligere, ble de utelatt fra prosjektet.

5.2.2. Uttak hos grossist/importør

Under nettsøkene som ble gjennomført i forkant av produktinnsamlingen, ble det laget lister over produkter som ble markedsført av grossister som Mattilsynet fører tilsyn med. Mattilsynets distriktskontorer tok ut prøver av aktuelle produkter hos disse grossistene.

Det ble også gjort prøveuttak hos virksomheter som ikke hadde meldt fra om sin drift til Mattilsynet, men som solgte kosttilskudd via internett. Disse virksomhetene ble i etterkant fulgt opp av Mattilsynets distriktskontorer.

5.2.3. Uttak i butikk

Ved tre tilfeller ble produktene tatt ut i "erotiske butikker". Dette var potensmidler som ble markedsført med en rask og kraftig effekt. Ingen av disse virksomhetene hadde meldt fra til Mattilsynet at de solgte kosttilskudd.

5.2.4. Uttak fra internett

9produkter ble bestilt av prosjektgruppa på internett. Dette var produkter som ikke ble funnet hos grossist men som ble solgt via norskspråklige nettsider.

5.3. Analyser

101 produkter ble sendt inn til Toll-laboratoriet for analyse. Produktene ble analysert ved en screeningsmetode (GCMS) med tanke på evt. å avdekke innhold av forbudte virkestoffer (stoffer som er oppført i narkotika- / doping- / legemiddellisten) basert på laboratoriets NIST-database.

Det ble kun analysert enkeltprøver. Vi har derfor ikke hatt mulighet til å vurdere eventuelle variasjoner mellom de enkelte produksjonspartier, verken for produkter med positive eller negative analysefunn.

Der det ble påvist ulovlige legemiddelstoffer og koffein (på grunn av grenseverdien), gikk Statens Legemiddelverk videre med kvantitative analyser. De analyserte også noen av potensmidlene på nytt, for å se etter analoger til kjente legemiddelstoffer. Tre produkter ble i slutfasen av prosjektet sendt direkte til Legemiddelverket på grunn av mistanke om ulovlig innhold.

5.4. Merkevurdering

For å effektivisere tilsynet og i størst mulig grad sikre en enhetlig vurdering, gjorde prosjektgruppa selv merkevurdering av samtlige produkter. Det ble brukt en sjekkliste med utvalgte paragrafer fra kosttilskuddforskriften, merkeforskriften og forskrift om legemiddelklassifisering. Utover merkingen og markedsføring på selve pakningen ble markedsføringen i brosjyrer, pakningsvedlegg og på internettsider også vurdert. Prosjektet omfattet ikke vurdering av dokumentasjon på ernærings- og helsepåstander. Ingrediensmerkingen ble ikke sammenlignet med resepter eller produktdatablader.

Av de 104 undersøkte produktene, manglet 27 norsk merking. Vurdering av merkingen på disse produktene ble begrenset til å vurdere ingredienslisten i forhold til deklart innhold av urter og legemiddelstoffer.

For å vurdere om et produkt var et kosttilskudd eller et mulig legemiddel ble legemiddellisten og urtelisten i forskrift om legemiddelklassifisering brukt. Dersom stoffene/urtene ikke var nevnt der, ble det foretatt søk i Nettox listen og i Novel Food Catalogue, før man eventuelt konkluderte med at virksomheten måtte kontakte Legemiddelverket for å få produktet klassifisert iht legemiddellovgivningen.

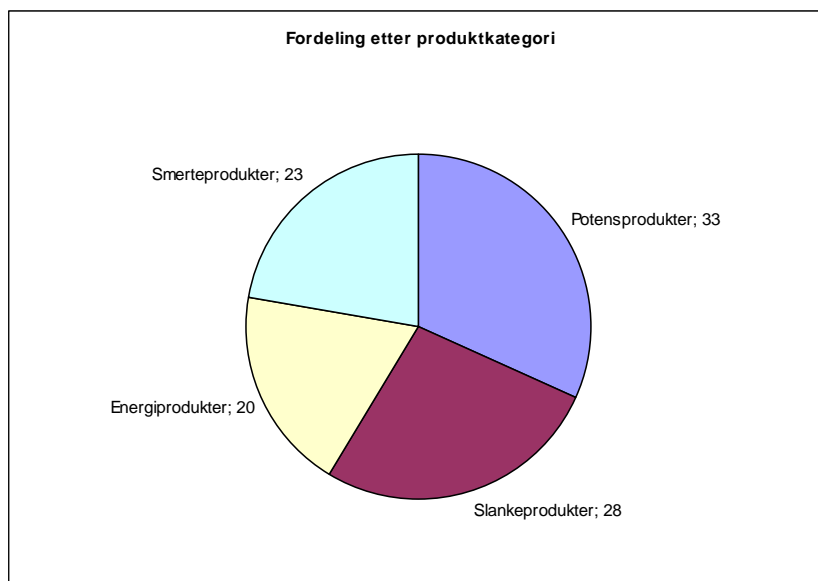
5.5. Informasjon

Et av delmålene til tilsynsprosjektet var å gjøre forbrukerne i stand til å ta informerte valg. For å oppnå dette ville vi forsøke å få så bred mediedekning som mulig, og en mediedekning som inneholdt viktig informasjon til potensielle kosttilskuddskunder.

Kapittel 6: Resultater

20 av de 104 analyserte produkter blir solgt via helsekostkjedebutikker. Disse kjedebutikkene har også internetbutikker der disse produktene blir solgt. De 84 andre produktene blir solgt via rene internetbutikker.

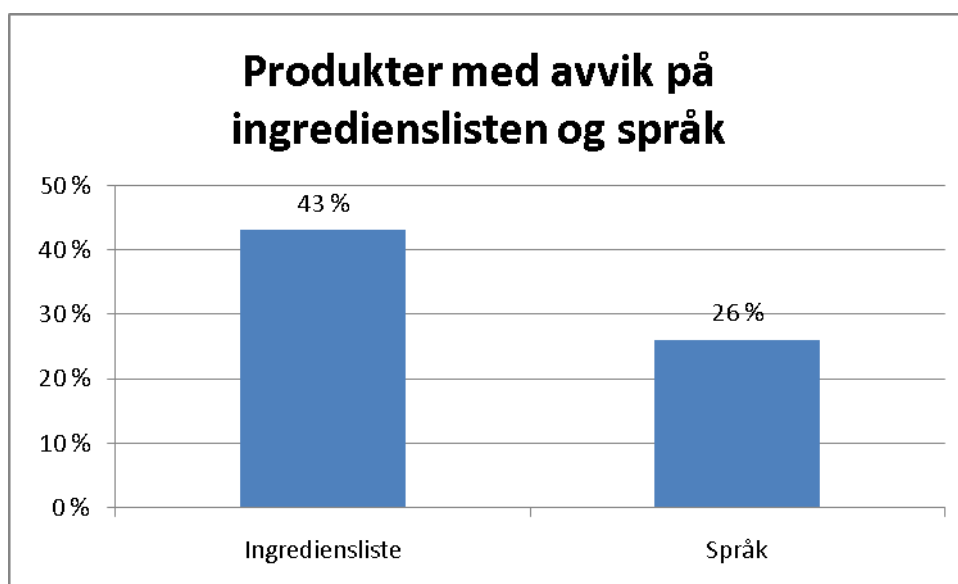
Potensproduktene og energiproduktene som inngikk i dette prosjektet blir hovedsakelig solgt via internett. Når det gjelder produkter som er tatt ut fra kjedebutikker så hører de aller fleste med til kategoriene slankemidler og smertelindrende produkter.

Figur 1 viser fordeling av produkter på produktkategori.

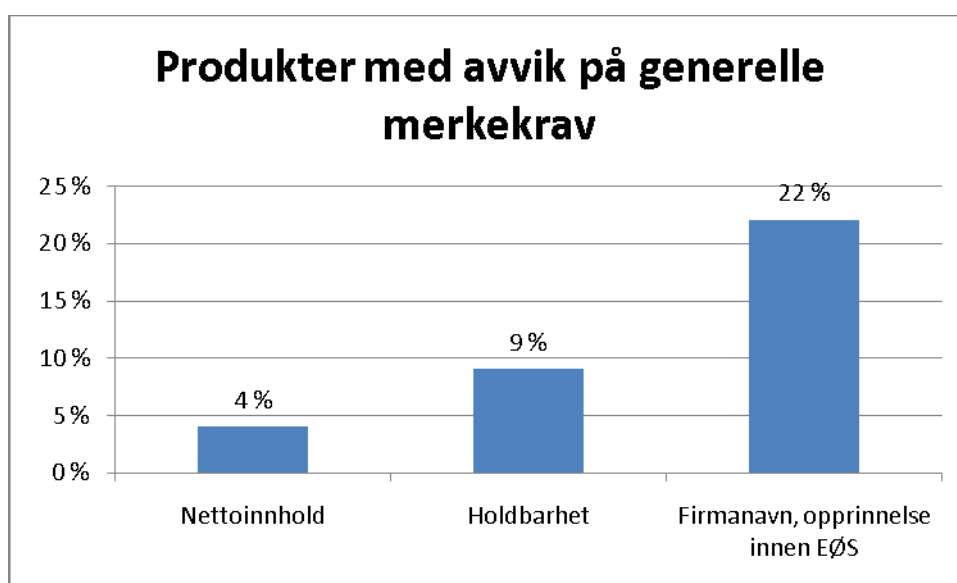
Det ble til sammen tatt ut 33 potensprodukter, 28 slankeprodukter, 23 smertelindrende produkter og 20 energiprodukter.

6.1. Krav i generelt merkeregelverk

Figur 21 viser resultat av vurdering av generelle merkekrav for 104 produkter.

43 % hadde avvik i tilknytning til ingredienslisten.
26 % var merket på et annet språk enn norsk.

Figur 2 viser resultat av vurdering av generelle merkekrav for 77 produkter med norsk merking.

4 % hadde avvik på kravet om å oppgi nettoinnhold på emballasjen.
9 % hadde avvik ved holdbarhetsmerking.
22 % hadde avvik i kravet om å merke med kontaktinformasjon

Språk:

Regelverkskrav: I henhold til merkeforskriften § 6 så skal merkingen være på norsk eller på et språk som i stavemåten ligner norsk.

Funn ved merkevurderingen: På 27 av de 104 vurderte produktene var språket på emballasjen på et annet språk enn norsk.

Ingrediensliste:

Regelverkskrav: I henhold til merkeforskriften § 11 skal ingredienslisten omfatte alle ingrediensene i næringsmidlet. Disse skal angis i fallende orden. Urtene som benyttes i produktene skal deklarerer med både norsk og latinsk navn.

Funn ved merkevurderingen: 45 av de 104 vurderte produktene hadde feil i ingredienslisten sin. Feil som ble avdekket var at produktene mangler ingrediensliste, at ingredienslisten er ufullstendig, og at produktene kun er merket med norsk eller latinsk navn på urtene. Det var til sammen 38 produkter som ikke var merket med både norsk og latinsk navn på urtene. Ett produkt manglet ingrediensliste, mens ingredienslisten var mangelfull for fireprodukter.

Nettoinnhold:

Regelverkskrav: I henhold til merkeforskriften § 16 skal nettoinnhold angis med volum eller vekt. I § 17 merkeforskriften er det gitt ett unntak for vitamin og mineraltilskudd som omsettes i form av tabletter, kapsler eller lignende, så lenge antall tabletter, kapsler eller lignende oppgis.

Funn ved merkevurderingen: Det er kun 3 av 77 produkter som ikke har oppgitt nettoinnhold.

Holdbarhetsmerking:

Regelverkskrav: I henhold til merkeforskriften § 19 skal næringsmidler som ikke er lett bederelig, merkes med datoen som næringsmidlet bevarer sine spesielle egenskaper til, forutsatt riktig oppbevaring.

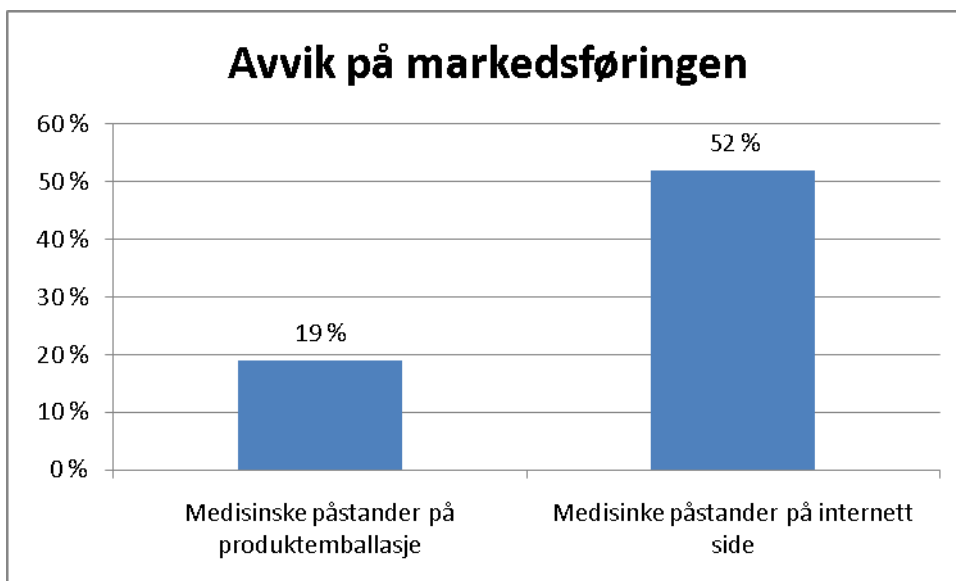
Funn ved merkevurderingen: Det er til sammen 7 av 77 produkter som det ble oppdaget feil med merking av holdbarhetsdato. På fire av disse produktene manglet holdbarhetsdato.

Firmanavn, opprinnelse innen EØS

Regelverkskrav: I henhold til merkeforskriften § 21 skal navn eller firmanavn, og adresse til enten produsent, pakkevirksomhet eller en forhandler som er etablert innen EØS angis.

Funn ved merkevurderingen: På 17 av de 77 produktene ble det funnet feil ved dette punktet. På to av produktene manglet disse opplysningene, mens merkingen på 14 av produktene var mangelfull.

6.2. Merkekrav i forskrift om kosttilskudd.

Figur 3 viser produkter som markedsføres med medisinske påstander på hhv internett og emballasje.

52 % ble markedsført med medisinske påstander på internett.
19 % hadde medisinske påstander på sin emballasje.

Markedsføring

Regelverkskrav: I henhold til merkeforskriften § 5 så skal ikke merkingen villedende kjøper med hensyn til næringsmidlets egenskaper. I forskrift om kosttilskudd § 6 så står det at det ikke er tillatt i merking, eller markedsføring å påstå eller gi inntrykk av at et kosttilskudd forebygger, leger eller lindrer sykdom, sykdomssymptomer eller smerter. Alle ernærings- og helsepåstander skal være godkjent i henhold til ernærings- og helsepåstandsforordningen. I perioden frem til at dette arbeidet er sluttført, benyttes Syserapporten til å vurdere om en påstand er medisinsk eller ikke.

Funn ved merkevurderingen: Det ble funnet feil ved markedsføringen på 55 av 77 produkter. 40 av disse ble markedsført med medisinske påstander på internett, mens de siste 15 var merket med medisinske påstander på emballasjen

Figur 4 viser resultat av vurdering avmerkekrav i kosttilskuddforskriften

- 79 % hadde avvik ift å merke produktet med "kosttilskudd" og kategoriserende stoffer.
- 12 % hadde avvik ift å merke produktet med anbefalt døgndose.
- 27 % hadde avvik ift advarsel om å ikke spise mer enn anbefalt døgndose.
- 22 % hadde avvik ift informasjonen om at kosttilskudd ikke skal erstatte et variert kosthold.
- 12 % hadde avvik ift informasjonen om at kosttilskuddet skal oppbevares utilgjengelig for barn.
- 38 % hadde avvik ift deklarasjon av mengdeinnhold av aktive virkestoffer

Varebetegnelse og kategori av næringsstoffer

Regelverkskrav: Alle kosttilskudd skal i henhold til forskrift om kosttilskudd § 7 merkes med varebetegnelsen "kosttilskudd". I tillegg skal de også merkes med navnet på de kategorier av næringsstoffer eller andre stoffer med ernæringsmessig eller fysiologisk effekt som kjennetegner produkter eller en angivelse av arten av disse.

Funn ved merkevurderingen: 61 av de 77 produktene har feil på dette punktet. 23 av produktene manglet varebetegnelsen "Kosttilskudd", mens 34 av produktene ikke oppgav kategoriserende stoffer.

Anbefalt døgndose

Regelverkskrav: I henhold til forskrift om kosttilskudd § 2 nr 2 skal kosttilskudd merkes med anbefalt døgndose.

Funn ved merkevurderingen: Merkevurderingen viser at det er 9 produkter som har feil med anbefalt døgndose. 3 av produktene manglet dette helt.

Advarsel mot å overskride anbefalt døgndose

Regelverkskrav: I henhold til forskrift om kosttilskudd § 2 nr 3 skal kosttilskudd merkes med en advarsel mot å innta mer enn anbefalt døgndose.

Funn ved merkevurderingen: Det er 21 produkter som har feil med kravet om advarsel mot å overskride anbefalt døgndose. 19 av produktene mangler denne informasjonen.

Kosttilskudd skal ikke erstatte variert kosthold

Regelverkskrav: I henhold til forskrift om kosttilskudd § 2 nr 4 skal kosttilskudd merkes med informasjon om at kosttilskudd ikke bør brukes som erstatning for et variert kosthold.

Funn ved merkevurderingen: Det var til sammen 17 produkter som manglet informasjonen om at kosttilskuddet ikke skal erstatte variert kost.

Kosttilskudd skal oppbevares utilgjengelig for barn

Regelverkskrav: I henhold til forskrift om kosttilskudd § 2 nr 5 skal kosttilskudd merkes med informasjon om at produktene bør oppbevares utilgjengelig for barn.

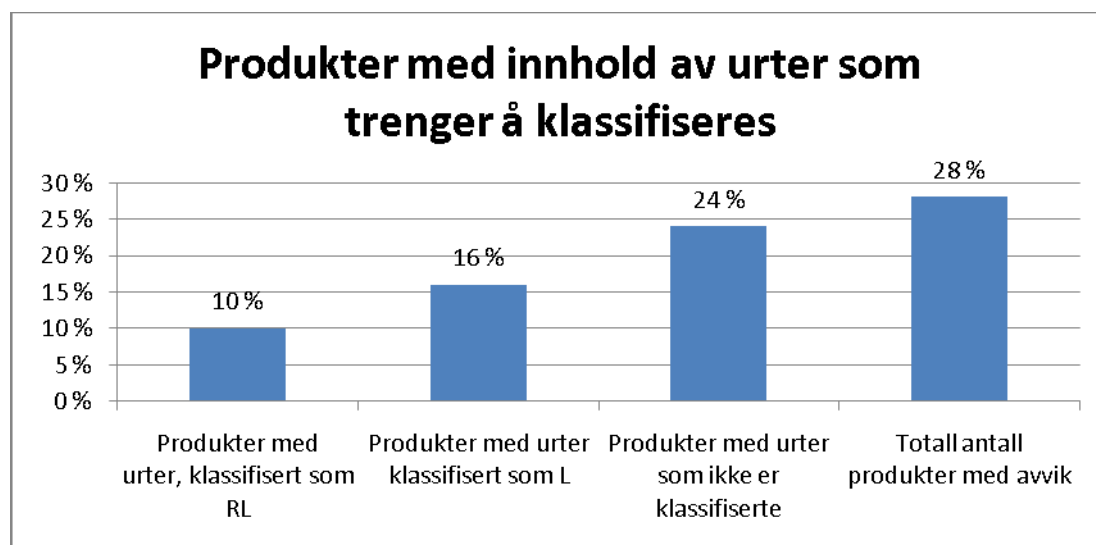
Funn ved merkevurderingen: Merkevurderingen viser at det er tilsammen 9 produkter som ikke er merket med informasjon om at kosttilskuddet skal oppbevares utilgjengelig for barn.

Deklarasjon av mengdeinnhold

Regelverkskrav: I henhold til forskrift om kosttilskudd § 8 skal kosttilskudd merkes med mengdeinnhold av næringsstoffer eller andre stoffer med ernæringsmessig eller fysiologisk effekt uttrykt i tall per anbefalt døgndose.

Funn ved merkevurderingen: Det er til sammen 29 av 77 produkter som har feil ved deklarasjonen av mengdeinnhold. 19 av disse mangler en slik deklarasjon.

Figur 5 viser produkter deklarasert med urter som er klassifisert som legemiddel, reseptpliktig legemiddel og uklassifiserte urter, samt det totale antall produkter som trenger å klassifiseres.

Legemiddellisten/urtelisten

Regelverkskrav: I henhold til forskrift om legemiddelklassifisering § 2 er stoffer, droger og preparater som står oppført i I legemiddellisten klassifisert som legemidler. Legemiddellisten er ikke uttømmende.

Funn ved merkevurderingen: 10 av de 104 undersøkte produktene var merket med innhold av urter som er klassifisert som reseptpliktig legemiddel, mens 17 av produktene var merket med innhold av urter som er klassifisert som legemiddel. I tillegg var 25 produkter deklarasert med innhold av urter som ikke er klassifisert av Statens legemiddelverk. Totalt var det 29 av 104 produkter som hadde et innhold som gjør at de bør klassifiseres iht legemiddelovgivningen før de kan omsettes som næringsmidler. Se **vedlegg 3** for oversikt over produkter.

6.3. Analyseresultater

Ved hjelp av Toll-laboratoriets screeninganalyse og legemiddelverkets analyser ble det påvist ulovlige legemiddelstoffer i 16 av 104 analyserte produkter. Produktene ble sendt videre til Statens Legemiddelverks laboratorium for verifisering og kvantifisering.

6.3.1. Potensfremmende produkter

Det er undersøkt 33 produkter i denne kategorien. Det ble påvist innhold av udeklaraserte legemiddelstoffer i 11 av disse. 4 av disse produktene inneholdt legemiddelanaloger.

4 av produktene i denne kategorien inneholdt koffein, hvorav ett inneholdt over grenseverdien på 300mg/døgn dose.

Produkt	Analysert innhold
Black Bull	Tadalafil
Lyst	Tadalafil

Vegetal Vigra	Tadalafil Sildenafil
V Max Blue Pills	Sildenafil
Up	Nor-Acetildenafil
Libex	Dimethyl Sildenafil
Golden Dragon Premium	Norneosildenafil
Power Tabs	Dithiodesmethylocarbodenafil
Potent forte	Tadalafil
Libido+	Tadalafil
Golden Viril	Yohimbine
Magnat Silver	Koffein (>300mg/døgn)

6.3.2. Slankeprodukter

Det ble analysert 28slankeprodukter i prosjektet. Det ble påvist koffein i 12 produkter. I ett av produktene var innholdet av koffein så høyt (over 300 mg/døgn), at det klassifiseres som legemiddel.

Produkt	Analysert innhold
Ripped Freak Hybrid Fat Burner	Koffein (>300mg/døgn)

6.3.3. Energiprodukter

Det ble analysert 20 produkter i denne kategorien. Det er ikke påvist legemidler i noen av disse produktene. 6 produktene inneholdt koffein i lovlig mengde.

6.3.4. Smerte/ledd

Det er analysert 23 produkter i denne kategorien. Det er påvist legemiddelet metylsulfonfylmetan (MSM) i to av produktene og gamma-aminosmørsyre (GABA) i ett produkt.

6.4. Tungmetaller

To produkter ble analysert med hensyn på innhold av bly og kadmium. Det ble ikke funnet unaturlige mengder av bly og kadmium i disse produktene.

Nærmere beskrivelse av omtalte stoffer i **vedlegg 4**.

6.5. Medieoppslag

I prosjektperioden har vi per 1.11.2011 registrert 129 medieoppslag angående kosttilskudd. Ikke alle har med vårt prosjekt å gjøre, men antallet viser at det er generert interesse for temaet i media.

Det er stort sett papirmediene som har skrevet om kosttilskudd. Medieoppslagene har vært godt spredd over hele landet, i tillegg har riksmidier som VG, Dagbladet og Aftenposten hatt god dekning.

Det har vært mest oppslag rundt de midlene vi har advart om på bakgrunn av fare for helsefare. Prosjektgruppa er likevel godt fornøyd med at nøktern informasjon om farene ved å bestille kosttilskudd på internett har blitt spredd bredt. NTB laget en større reportasje om å ikke kjøpe kosttilskudd ukritisk, og om prosjektet i sin helhet.

Kapittel 7: Vurdering

Norsk regelverk på matområdet er stort sett harmonisert med EU. Det skal sikre forbrukerne et høyt nivå av mattrygghet, men også sikre fri flyt av produktermellom medlemslandene. Landene innen unionen har muligheter til å gjøre egne vurderinger iht. hva som skal klassifiseres som legemiddel og også sette egne maksimumsverdier for stoffer som ikke er regulert av EU. Dette medfører at et produkt eller et stoff kan være legemiddel i et land men ikke i et annet. Koffein er et eksempel som noen land har begrensinger på mens andre ikke har det. De kan i stedet ha en advarselmerking på produktet. I prosjektet ble det sendt RASFF-melding på to produkter som inneholdt mer enn 300 mg koffein per døgndose, som er norsk maksgrænse. England har stilt spørsmål ved dette, da de ikke har samme regelverk. Dette viser hvor viktig det er at virksomhetene setter seg inn i de lover og regler som gjelder for det land der de ønsker å selge sine produkter.

7.1. Merking

Vurdering av merkingen på produktene avdekket en rekke mangler. Mange av produktene manglet norsk merking. Språket på etiketten er svært viktig for at forbruker skal få forståelig informasjon om produktet de skal kjøpe. Det er derfor alvorlig at en så stor andel ikke var merket på norsk.

Ingredienslisten er det viktigste hjelpemiddel for forbrukere for å kontrollere innholdet i produkter de kjøper, både med tanke på virkestoffer, men også i forhold til allergener. Både norsk og latinsk navn skal oppgis for å få entydig fram hvilken urt som faktisk er tilsatt. Det er svært alvorlig at så mange som 45 produkter hadde mangler ved ingredienslisten.

De fleste produktene var merket med nettinnhold i form av antall tabletter. Vi ser imidlertid at tablettene/kapslene for flere av produktene er pakket inn i relativt stor emballasje, noe som kan gi inntrykk av at forbruker får mer enn det han virkelig får.

I kosttilskudd vil mange virkestoffer nedbrytes over tid. Kvaliteten på produktene vil dermed bli dårligere. Det er derfor viktig at produktene er merket med holdbarhetsdato og ved behov, en oppbevaringsanvisning.

Produkter merket kontaktinformasjon i form av en nettside, har vi vurdert til å være mangelfull. For disse produktene kan det være svært vanskelig å finne de ansvarlige. Nettsiden det henvises til kan være en nettside der det ikke står noen nærmere kontaktinformasjon til virksomheten. Det aktuelle produktet kan også bli solgt via mange ulike nettbutikker. Det er vanskelig å skille mellom de ulike nettbutikkene. Noen nettbutikker selger kun egne merker, mens andre nettbutikker selger produkter fra mange ulike leverandører. Regelverket setter krav til sporing i alle ledd i produksjon, bearbeiding og distribusjon. Manglende og mangelfull adresse/kontaktinformasjon er et brudd på denne bestemmelsen og gjør at produktene ikke kan spores. Det er overraskende at man finner produkter med mangelfull/manglende kontaktinformasjon ift ansvarlig markedsfører også på produktene fra helsekostkjedebutikkene. Forbruker ta kontakt med de som solgt produktet både på nett og i butikk. Problemet oppstår når man ikke husker hvor produktet er kjøpt, de ganger en tredjeperson må ta kontakt, eller det oppstår mistanke om helseskade og Mattilsynet og Legemiddelverket har behov for å følge opp og spore produktene. Det er flere eksempler på nettsteder som har en veldig offensiv markedsføring av sine produkter uten å ha noen form for kontaktinformasjon. Dette vurderer Mattilsynet som svært alvorlig. Mange av disse sidene gir ut gratis prøver av produktene sine. Når det ikke er mulig å spore

ansvarlig for produktene, mister forbruker muligheten til å stille noen til ansvar dersom det skulle oppstå bivirkninger ved bruk av produktene. De virksomheter som selger på denne måten har ofte heller ikke meldt fra til Mattilsynet om sin drift. Man vet da ingen ting verken om forholdene produktet er fremstilt under eller om hva slags kvalitetskontroll som utføres. På nettsidene får man inntrykk at det er norske virksomheter, men det er det oftest ikke, og mange ganger finnes det heller ikke noen som er ansvarlig i Norge.

Over halvparten av produktene som ble undersøkt ble markedsført med ulovlige medisinske påstander. Dette er gamle bestemmelser som burde være kjent for virksomhetene. I løpet av prosjektet har vi sett at virksomhetene de siste årene har flyttet markedsføringen vekk fra emballasjen og over på internett. Det benyttes i liten grad enkeltpåstander slik regelverket legger opp til. I stedet er påstandene nå flettet inn i store artikler på ulike nettsider som igjen linker til andre nettsider.

En stor andel av produktene manglet riktig varebetegnelse. Det er viktig at produktene er merket med varebetegnelsen "kosttilskudd" samt de kategoriserende stoffene, slik at forbruker lett kan se hva slags produkt de har foran seg.

Kosttilskuddforskriften inneholder en rekke krav om ulike advarselsmerkinger. Det er viktig at informasjon om anbefalt døgndose og en advarsel mot overdosering kommer klart frem på etiketten.

Videre er det et entydig, klart krav i regelverket at kosttilskudd skal merkes med en advarsel som skal forhindre at kosttilskudd erstatter et variert kosthold. Mattilsynet ser imidlertid at denne form for advarsel kan ses på som lite relevant på produkter som for eksempel kosttilskudd under kategorien potensmidler.

Regelverket inneholder også en bestemmelse om at kosttilskudd skal merkes med at de skal oppbevares utilgjengelig for barn. Barna er den mest sårbare gruppen ift forhøyt inntak av vitaminer og mineraler. De øvre grenser for daglig inntak er ofte lavere for barn enn for voksne.

For at forbruker skal kunne få tilstrekkelig informasjon om produktet, er det satt en bestemmelse om at de aktive ingrediensene skal mengdeangis. Forbruker har da også mulighet til å sammenligne ulike produkter innen samme kategori.

7.2. Innholdsstoffer

En stor andel av produktene var merket med innhold av urter som i henhold til forskrift om legemiddelklassifisering tidligere var å anse som legemidler. Når et produkt har et slikt innhold, gir dette grunnlag for å mistenke at produktet ikke er trygt å omsette som et kosttilskudd. Det er virksomhetens ansvar å kunne dokumentere at et produkt er helsemessig trygt. Ved slikt innhold skal den ansvarlige virksomhet sende en klassifiseringssøknad til Statens legemiddelverk som vil klassifisere produktet etter legemiddelregelverket. Generelt var det en større andel av produktene som markedsføres via rene nettbutikker som inneholdt urter med mulig legemiddeleffekt, og de hadde også flere feil i sine ingredienslister. Dette er alvorlige feil som skal bli fanget opp dersom virksomhetene har en fungerende internkontroll. Når vi ser færre slike feil i kjedebutikkene tyder sannsynligvis på at disse har bedre innarbeidede rutiner. Dette medfører i sin tur at det også kan være tryggere å handle i disse butikkene.

Mattilsynet ser meget alvorlig på at analysene avdekket innhold, til dels meget høyt, av udeklarte legemiddelstoffer. Se mer om dette under pkt. 7.3.

Det er virksomhetene selv som har ansvaret for at produktene de selger er i tråd med regelverket og er helsemessig trygge. For å sikre dette, må virksomhetene ha god kjennskap til regelverket og til sine leverandører, samt god kompetanse både på innholdsstoffer, produksjonsmetoder og produktene de selger. Funnene vi har gjort i prosjektet tyder på manglende internkontroll for å etterleve næringsmiddelreguleringen og mangel på nødvendig kompetanse om både regelverket og produktene de markedsfører. Noen av de mer useriøse virksomhetene mangler både evne og vilje til regelverksetterlevelse, men ser muligheter til å tjene mye penger på en enkle måte og tar kalkuleerte risikoer. Andre virksomheter/personer er naive og "bare gjør som de andre". Uansett så er risikoen for å bli tatt veldig liten og konsekvensene dersom de blir tatt er små.

Produktene som var med i prosjektet kunne lett spores ett ledd tilbake, mens virksomhetene hadde dårligere kunnskap om den egentlige opprinnelsen på produktet. Dersom virksomhetene hadde vært mer bevisst på å følge regelverket og også risikoen for eventuelle skader og helsesrisikoer ved inntak av produkter ville de gjort en bedre produkt- og leverandørvurdering.

Flere av virksomhetene som var ansvarlige for produktene i prosjektet var ukjente for Mattilsynet. En av grunnene til at de ikke hadde registrert seg, var at de ikke var kjent med at de var underlagt matlovens bestemmelser. Dette gjaldt spesielt for de "erotiske butikkene" og nettbutikkene. De store norske grossistene og importørene hadde alle meldt fra om virksomhetens inntil Mattilsynet.

I begynnelsen av prosjektet var tanken å fokusere på produkter som ble markedsført med kraftig og rask effekt innen de fire ulike produktkategoriene. Prosjektgruppen foretok derfor et omfattende søk på internett. Det viste seg at det ikke var så enkelt å kategorisere produktene. Et og samme produkt kunne bli markedsført på helt forskjellige måter på ulike nettsider. De store anerkjente grossistene kunne selv ha en nøktern markedsføring, mens deres produkter ble solgt videre hos underleverandører/nettbutikker med mye kraftigere markedsføring. Ettersom det ble forsøkt å få produkter fra alle produktgruppene fra både grossister/kjeder og rene nettbutikker ble kriteriet om offensiv markedsføring ift prøveuttak nedprioritert. Dette fører til at det ikke er mulig å gjøre en sammenligning mellom kjedebutikker og rene nettbutikker på de forskjellige produktgruppene.

7.3. Potensprodukter

Totalt 33 produkter markedsført som potensmidler ble analysert i prosjektet. I 11 av produktene ble det funnet ulovlig tilsatt legemiddelstoff, og som ikke er deklartert på pakningen. Minst ett disse 11 produktene kunne også kjøpes i helsekostkjedebutikker. I ett produkt ble det påvist innhold av koffein som var over tillatt mengde.

Legemiddelstoffene som er påvist er tadalafil, sildenafil, yohimbin og ulike analoger av disse stoffene. Legemidlene kan gi alvorlige bivirkninger og kan derfor bare foreskrives til pasienter av leger.

Et produkt ble tatt ut på tre forskjellige steder, og er analysert tre ganger. I de to første prøvene ble det ikke påvist legemiddelstoff, men i den tredje prøven (som hadde samme batchnummer som en av de to første) ble det påvist tadalafil. Dette

funnet viser enten dårlig produksjonskontroll eller at tilsetningen av legemiddel gjøres sporadisk.

Av potensproduktene er det bare to av produktene som fås kjøpt i helsekostkjedebutikk. De andre produktene er tatt ut hos importører/forhandlere som selger via nettbutikker, "erotiske" butikker eller private forsendelser som er uttatt på toll på Alnabru. Vi har også sett at noen aktører på sine norskspråklige nettsider opplyser at produktet ikke er handelsvare i Norge, og at kjøpet derfor organiseres som privat import. Kunden bestiller bare produktet via deres nettside, så er det en representant/firma som organiserer fortollingen, slik at forsendelsen kommer direkte hjem i postkassen.

Potensmidlene var den av produktgruppene som utmerket seg med hensyn til udeklart tilsetning av legemiddelstoff. Legemiddelstoffene som ble funnet i potensmidlene var ikke angitt i ingredienslisten. Mattilsynet ser svært alvorlig både på at det tilsettes legemidler i kosttilskudd og at det ikke er deklart. Dette må antas å være en overlatt handling og skyldes ikke manglende kunnskap om regelverket. Det er produsent/importør i Norge som er ansvarlig for at produktene er riktig merket og helsemessig trygge.

Ikke alle produktene hvor det er gjort funn av legemidler er sporet opp til opprinnelsesland, men av dem vi har fått opplysninger om, har sju produkter vært fra Kina. I oversikt over RASFF notifikasjoner ser vi at det er en del meldinger om funn av legemiddelstoffer i kosttilskudd fra Kina.

18 av 33 potensmidler var deklart med urter som er klassifisert som reseptpliktig legemiddel, legemiddel eller som ikke er klassifisert. Noe som er en høyere andel enn for de øvrige produktkategoriene. Produkter med slike urter skal klassifiseres av Statens legemiddelverk for å avgjøre om produktet er et legemiddel.

7.4. Slankeprodukter:

39% av slankeproduktene inneholdt koffein. Kilden er ofte ekstrakter av grønn te. De vanligste ingrediensene for øvrig er svart pepperekstrakt, chilipepper, Opuntia Ficus indica, Garcinia gambogia, hvit hagebønne, kelp og krom.

14 % av produktene var deklart med ulovlige ingredienser. Disse ble alle solgt via internett. Mer enn 50 % av produktene hadde feil ved markedsføringen. Merkefeil ved ingrediensliste, advarsel mot å overskride anbefalt døgndose og informasjon om at kosttilskudd ikke bør brukes som erstatning for en variert kost forekom oftere for produkter solgt på nett enn produkter solgt i helsekostkjedebutikk.

At det ikke ble funnet andre legemiddelstoffer som synefrin og forskolin er noe overraskende da det i en svensk undersøkelse av kosttilskudd i 2009-2010 ble funnet flere produkter med slikt innhold. En nederlandsk undersøkelse i 2002-2007 av 256 slankeprodukter og kosttilskudd avdekket også innhold av ulovlige legemiddelstoffer i slike produkter.

7.5. Energigivende produkter:

30 % av produktene i denne kategorien inneholdt koffein i lovlig mengde. Kilden er ofte ekstrakter av grønn te. De vanligste ingrediensene for øvrig er Ginseng, Rosenrot, Schisandra og Yamsrot.

25 % av produktene var deklart med ulovlige ingredienser. Disse ble alle solgt via internett. 26 % av produktene hadde feil ved markedsføringen. Merkefeil ved ingrediensliste, advarsel mot å overskride anbefalt døgndose og informasjon om at kosttilskudd ikke bør brukes som erstatning for et variert kosthold forekom oftere for produkter var utbredt.

7.6. Smertelindrende produkter:

De vanligste ingrediensene i denne kategorien er ekstrakter av *Boswellia Serrata*, Matrem, Yamsrot, Ingefær og bruskkonsentrat fra dypvannsfisk.

26 % av produktene var deklart med ulovlige ingredienser. Disse ble alle solgt via internett. Ca 70 % av produktene hadde feil ved markedsføringen. Merkefeil ved ingrediensliste, advarsel mot å overskride anbefalt døgndose og informasjon om at kosttilskudd ikke bør brukes som erstatning for et variert kosthold forekom oftere for produkter solgt på nett enn produkter solgt i helsekostkjedebutikk.

Kapittel 8: Konklusjon

Vi har bevisst plukket ut produkter med den heftigste markedsføringen og fra de produktgruppene hvor vi erfaringsmessig vet at det kan være tilsatt ulovlige legemiddelstoffer. Før prosjektet startet, hadde vi en hypotese om at vi skulle kunne fortelle forbruker at det var tryggere å handle produkter i den ene eller den andre salgskanalen. Observasjoner gjort i forbindelse med prosjektet gjør at vi ikke kan gå ut å si at alle kosttilskudd kjøpt i helsekostbutikker er trygge og alt kjøpt via internett er farlig. Vi kan imidlertid si at overvekten av de produktene vi analyserte og fant udeklart innhold av legemiddelstoffer i, var å få kjøpt på internett. Det samme gjaldt produkter som var deklart med innhold av urter som ga grunn til mistanke om at produktet var omfattet av legemiddellovgivningen.

Funnene vi har gjort viser at helsefarlige produkter dessverre kan være å få kjøpt både i helsekostkjeder og via internett. Internetthandel fremstilles ofte som useriøs, men dette er ikke noe entydig bilde. Det viser seg at alle typer virksomheter selger sine kosttilskudd via internett, også de seriøse aktørene. Det vi med sikkerhet kan si, er imidlertid at de mest useriøse produktene når det gjelder innhold og markedsføring, er å få tak i via internett.

Funnet av analoge legemiddelstoffer i potensmidlene viser at vi har enkelte svært kyniske aktører i bransjen. Stoffene er kjemisk veldig lik det originale legemiddelstoffet, men er med hensikt noe endret slik at stoffet ikke gjenkjennes ved analyse. Det er svært vanskelig å avsløre slike produkter, og krever høy analysekompetanse. Statens Legemiddelverks laboratorium må ved slike funn innhente/bestille renstoff fra andre laboratorier for å kunne bekrefte og kvantifisere slike stoffer. Det betyr at mange laboratorier antakelig ikke vil klare å avsløre slike tilsetninger. Analogene designes nettopp for å unngå å bli avslørt ved analyse, og kan antakelig sammenlignes med dopingproblematikken hvor det gjelder å være litt foran kontrollørene. Virkninger og bivirkninger er ukjent for disse analoge stoffene.

Vi har i prosjektet sett mange eksempler på nettsteder som hatt en veldig offensiv markedsføring av sine produkter uten å ha noen form for kontaktinformasjon. Dette er svært alvorlig. Mange av disse sidene gir ut gratis prøver av produktene sine. Når det ikke er mulig å spore ansvarlig for produktene, mister forbruker muligheten til å

stille noen til ansvar dersom det skulle oppstå bivirkninger ved bruk av produktene. De virksomheter som selger på denne måten har ofte heller ikke meldt fra til Mattilsynet om sin drift. Man vet da ingen ting verken om forholdene produktet er fremstilt under eller om hva slags kvalitetskontroll som utføres.

Mattilsynet her verken ressurser eller virkemidler til å følge opp alle de useriøse aktørene. Vårt beste råd til potensielle kosttilskuddskjøpere er å gjenta tipsene fra www.matportalen

Hvordan bli en smart kosttilskuddskjøper?

- *Se opp for falske utsagn som: "Et raskt og effektivt universalmiddel", "Kan behandle og kurere sykdommer", og "Helt sikkert" eller "Har ingen bivirkninger"*
- *Vær skeptisk til uttrykket "naturlig" som ikke alltid betyr det samme som "trygt"*
- *Det er ingen garanti for at produkter som kan hjelpe deg, ikke kan skade deg*
- *Når du leter etter kosttilskudd på nettet, bruk sider fra kjente aktører i stedet for å søke helt blindt. Ikke bestill fra sider uten kontaktinformasjon.*
- *Spør legen eller annet helsepersonell etter hjelp for å skille mellom seriøs og useriøs informasjon*

Statens Legemiddelverk har på sine nettsider listet opp kjennetegn på useriøse nettsider: http://legemiddelverket.no/templates/InterPage_83217.aspx

Kapittel 9: Oppfølging av funn i prosjektet

I de tilfeller der det ved hjelp av analyser ble påvist udeklart innhold av legemiddelstoffer, ble det nedlagt omsetningsforbud for de aktuelle produktene. I tillegg gikk Mattilsynet og Statens Legemiddelverk ut i media og advarte forbruker. Det er til sammen advart mot ni produkter, alle potensmidler, på grunn av udeklart innhold av legemiddelstoffer.

I de tilfeller hvor produktene var deklart med urter som var klassifisert som legemiddel, ble det sendt nødvendig informasjon til distriktskontorene som hadde tilsyn med virksomhetene, slik at disse kunne følge opp forholdet. Prosjektgruppa laget en mal som saksbehandler kunne bruke i forbindelse med saksbehandlingen.

Distriktskontorene ble oppfordret til å nedlegge midlertidig omsetningsforbud for produkter som var deklart med innhold av urter som:

- ikke tidligere var klassifisert av Statens Legemiddelverk eller
- tidligere var klassifisert som legemiddel og
- ikke oppført på Nettoxlisten og
- ikke var oppført i Novel Food katalogen

Virksomhetene det gjaldt, ble oppfordret til å sende inn de aktuelle produktene for klassifisering i henhold til legemiddellovgivningen.

I henhold til Norges internasjonale forpliktelser ble det også sendt melding om funnene via EUs meldesystem for helsefarlige næringsmidler (RASFF). Det er sendt ut 16 RASFF-meldinger i forbindelse med prosjektet.

Da prosjektgruppen i forbindelse med oppstarten på prosjektet søkte på internett for å finne aktuelle produkter, ble det oppdaget flere virksomheter som omsetter kosttilskudd uten å ha meldt fra til Mattilsynet. Det ble sendt informasjon om dette til de aktuelle distriktskontorene, slik at de kunne følge opp forholdene.

Det er gitt innspill til Mattilsynets hovedkontor i forhold til behov for regelverksendringer og avklaringer i forhold til forvaltningspraksis

Resultater og erfaringer fra prosjektet vil bli formidlet internt til Mattilsynets inspektører på ulike interne og eksterne fagdager, samt på Nordisk tilsynskonferanse. Resultatene fra prosjektet vil også bli benyttet i Mattilsynets områdeanalyse på kosttilskuddsområdet.

Kapittel 10: Vedlegg

10.1. Vedlegg 1: Aktuelt regelverk, veiledere og annet:

Listen er kun veiledende.

Kortnavn lov/forskrift	
Matloven	Lov 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv.)
Kosttilskuddforskriften	Forskrift 20. mai 2004 nr 755 om kosttilskudd, gjennomfører rådsdirektiv 2002/46/EF av 10. juni 2002 om innbyrdes tilnærming av medlemsstatenes lovgivninger om kosttilskudd
	Veileder til kosttilskuddforskriften 18.03.2005 (01.09.2008)
Merkeforskriften	Forskrift 21. desember 1993 nr 1385 om merking av næringsmidler
	Veileder om merking av allergener
	Veileder: Kvantitativ ingrediensmerking av næringsmidler - QUID 18.02.2004 (oppdatert 28.07.2006)
Internkontrollforskriften for næringsmidler	Forskrift 15. desember 1994 nr 1187 om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen
Generell forskrift	Generell forskrift 8. juli 1983 nr 1252 for produksjon og omsetning mv. av næringsmidler
	Ny mat –generell informasjon, juni 2011
	Veileder: Retningslinjer for helserisikovurdering av ny mat 14.12.2005 (11.07.2007)
Forskrift om tilsetningsstoffer, næringsmidler	Forskrift 6. juni 2011 nr 668 om tilsetningsstoffer til næringsmidler
	Veileder – hvordan finne ut hvilke tilsetningsstoffer som er tillatt i ditt produkt 13.06.07 (oppdatert 15.11.2010)
	Veileder til forskrift om tilsetningsstoffer til næringsmidler 01.08.2005 (oppdatert 13.02.2009)
Aromaforskriften	Forskrift 6. juni 2011 nr 669 om aroma og næringsmiddelingsredienser med aromagivende egenskaper til anvendelse i og på næringsmidler
Forskrift om næringsmiddelenszymer	Forskrift 6. juni nr 667 om næringsmiddelenszymer
Ekstraksjonsmiddelforskriften	Forskrift 21. desember 1993 nr 1380 om ekstraksjonsmidler til fremstilling av næringsmidler
Forskrift om vitamintilsetning mv. til næringsmidler	Forskrift 26. februar 2010 nr 247 om tilsetning av vitaminer, mineraler og visse andre stoffer til næringsmidler
	Veileder: Retningslinjer for søknad om tilsetning av vitaminer, mineraler og aminosyrer til matvarer
Matlovsforskriften	Forskrift 22. desember 2008 nr 1620 om allmenne prinsipper og krav i

	næringsmiddelregelverket
	Veiledning til EUs sporbarhetsbestemmelser (engelsk) (2005/2010)
Forskrift om ernærings- og helsepåstander	Forskrift 17. februar 2010 nr 187 om ernærings- og helsepåstander om næringsmidler
	Veileder: Krav til dokumentasjon for visse helsepåstander i en overgangsperiode 07.06.2011 (sist oppdatert 09.08.2011)
	Veileder for dokumentasjon ved bruk av ernærings- og helsepåstander på næringsmidler (07.06.2011)
	Syse-rapporten, 2003 om helsepåstander
Lotmerkingsforskriften	Forskrift 21. desember 1993 nr 1384 om identifikasjonsmerking av næringsmiddelpartier
Forskrift om legemiddelklassifisering	Forskrift 27 desember 1999 nr 1565 om legemiddelklassifisering (legemiddellisten, unntakslisten og urtelisten)
Importkontrollforskriften	Forskrift 23. desember 1998 nr 1471 om tilsyn og kontroll ved import og eksport av næringsmidler og av produkter av animalsk opprinnelse innen EØS, og av ikke-animalske næringsmidler fra tredjeland
Særnerforskriften	Forskrift 21. desember 1993 nr 1382 om næringsmidler til bruk ved spesielle ernæringsmessige behov
Næringsdeklarasjonsforskriften	Forskrift 21.12.1993 nr 1386 om deklarasjon av næringsinnhold (gjelder ikke produkter omfattet av forskrift for produksjon og omsetning av vitamin- og mineraltilskudd (nå kosttilskudd) – men prosentandel av referanseverdier som står der)
Næringsmiddelhygieneforskriften	Forskrift 22. desember 2008 nr 1623 om næringsmiddelhygiene
Animaliehygieneforskriften	Forskrift 22. desember 2008 nr 1624 om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse
Matkontaktforskriften	Forskrift 21. desember 1993 nr 1381 om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler
	Veileder til forskrift om matkontaktmaterialer 02.07.2008 (sist 29.07.2008)
Nettox-lista	EuroFIR- NETTOX Plant List – july 2007, veileder til å se om en ingrediens er ny mat i EU. Må kjøpes.
Novel food catalogue	

10.2. Oversikt over produkter som har vært med i prosjektet

Se vedlegg 2

10.3. Oversikt over produkter med innhold som kan gi grunnlag for klassifisering som legemiddel

Se vedlegg 3

10.4. Vedlegg 4 Aktuelle stoffer, regelverk og virkning

Plantebaserte ingredienser (urter):

Forskrift om legemiddelklassifisering § 4 fastslår at urter er legemidler, men at dette ikke gjelder urter på urtelista som er merket med H (for handelsvare).

Men i tillegg til å være merket H har SLV på sin nettside følgende betingelser:

Klassifisering av urter er basert på rene tørkede/friske urter, evt. vandige uttrekk (for eksempel te). Andre ekstrakter, inkludert produkter med konsentrerte urteuttrekk, må vurderes av Statens legemiddelverk i hvert enkelt tilfelle.

Mange planter/urter som brukes som vanlige næringsmidler står ikke oppført i urtelista. Eksempelvis nevnes appelsin. Mange av disse finner vi igjen i NETTOX lista. Dette en oversikt som inneholder planter som ikke er å regne som ny mat i EU og Norge.

Statens legemiddelverk avgjør hvorvidt et stoff, en urt eller et preparat skal anses som et legemiddel på bakgrunn av legemiddeldefinisjonen. Dersom produktet klassifiseres som et legemiddel må produsenten følge regelverket for legemidler. Dette for å sikre at forbruker får legemidler som er vurdert i forhold til kvalitet, sikkerhet og effekt. Da et kosttilskudd inneholder urter som er klassifisert som legemiddel kan dette være en helsefare for forbruker, ettersom det ikke framgår hvilke farmakologiske virkestoffer produktet inneholder.

Legemiddelstoffer .

Tadalafil og sildenafil legemidler som brukes mot impotens (erektile dysfunksjon). Legemidlene er reseptbelagt. Stoffene kan forårsake både lavt og høyt blodtrykk og skal ikke brukes av personer med ulike former for hjertesykdom. Det er rapportert alvorlige bivirkninger (hjerne/karsystemet) og død etter bruk. Andre bivirkninger kan bl.a. være hodepine, rødme, sure oppstøt, myalgi, ryggsmarter, nesetetthet, svimmelhet. Det foreligger mulighet for en rekke uheldige samvirkereaksjoner (interaksjoner), når legemidlene brukes sammen med andre medikamenter.

Analoger av sildenafil/tadalafil

Analoge stoffer er stoffer med tilnærmet lik kjemisk struktur som moderstoffet, men hvor det er gjort små forandringer. Virkninger og bivirkninger for disse analoge stoffene er ukjent. Stoffenes endrede struktur gjør dem vanskelige å påvise ved analyse.

Yohimbin

Yohimbin er et reseptpliktig legemiddel og brukes mot impotens (erektile dysfunksjon). Bivirkninger kan bl.a. være økt hjerterefrekvens og blodtrykk, vannlatingsproblemer, skjelving, irritabilitet, svimmelhet, hodepine, rødme og kvalme.

Koffein

Koffein er verdens mest brukte sentralstimulerende stoff. Kaffe inneholder naturlig koffein (40-80 mg koffein pr. dl). Koffein er klassifisert som legemiddel og har ikke vært tillatt i kosttilskudd tidligere. Statens Legemiddelverk foretok i 2007 en ny vurdering av koffein og tillater nå et innhold av koffein ekstrahert fra urter på inntil 300 mg/døgndose. Rene koffeintabletter er reseptbelagt i Norge og selges som tabletter på 100 mg.

Bivirkninger av koffein kan bl.a. være økt vannlating, sure oppstøt, angst, uro, søvnløshet, rødme, frysning, irritabilitet, appetittløshet, skjelving, svimmelhet, økt hjertefrekvens, hodepine, magesmerter og kvalme. Barn kan få forbigående atferdsforandringer som økt våkenhet, irritabilitet, nervøsitet eller angst. Effektene av koffein er doseavhengig.

MSM(metylsulfonylmetan)er en organisk svovelblanding som finnes i nesten alle celler i kroppen og er en viktig komponent i bindevev. Angis å ha effekt på muskler og ledd. Renfremstilt MSM er klassifisert som legemiddel i Norge.

GABA (gamma-amino smørsyre) er en hemmende transmittersubstans i nervesystemet. GABA syntetiseres fra glutaminsyre ved medvirkning av enzymet glutaminsyredekarboksylase og vitamin B₆. Angis å ha effekt ved visse sykdomstilstander i hjernen og blodtrykkssenkende effekt. Renfremstilt GABAer klassifisert som legemiddel i Norge.

Tungmetaller

Bly og kadmium er tungmetaller som er lite nedbrytbare og kan oppkonsentreres til skadelige konsentrasjoner i næringskjeden. De finnes naturlig i jordsmonnet og tas opp av planter og dyr som vi spiser. Stoffene lages i kroppen og kan ved høyt inntak skade nyrefunksjonen. Bly kan i tillegg bidra til skader på nervesystemet, mens kadmium kan bidra til beinskjørhet og være kreftfremkallende. For kosttilskudd er høyeste tillatte verdi for kadmium 1.0-3.0 mg/kg.

Bly er giftig uansett hvor lite som inntas, spesielt for foster og små barn, det er derfor viktig at man forhindrer inntak via næringsmiddel så godt det er mulig.

Oversikt over produkter som har vært med i prosjektet

Navn på produktet	Virksomhet/avsender	Opprinnelsesland	Produktkategori	Salgsform
Activator	Helseshoppen	Norge	Slanke	Kjede/Nettbutikk
Ambrotose	Mannattech	Sveits	Smerte	Nett
Androx-Q12	X-life	Belgia	Potens	Nett
Anti-Oxy-Max	Orbi Arena Anker (1.mottaker)	USA	Energi	Nett
Arthritol	Promed Pharma Norge AS	USA	Smerte	Kjede/Nettbutikk
Bio Slim	Pharmatech	Norge	Slanke	Nett
Black Bull	Superbtrading	Kina?	Potens	Nett
Bower Flush "shot"	Livsglede Norgee Norge ANS	USA	Smerte	Nett
BroncAir	Life Stop	India	Smerte	Kjede/Nettbutikk
Carbo block phase 2	Efi	Sverige	Slanke	Kjede/Nettbutikk
Ceribex	Immitec AS	Ungarn	Potens	Nett
Chamomile&Nervain Fc	Livsglede Norge ANS	USA	Smerte	Nett
Chili Burner	Biovita	Norge	Slanke	Nett
CLA Advanced	Gymgrossisten	Sverige	Slanke	Nett
CLA- Z Zielona herbata	Gymgrossisten	Polen	Slanke	Nett
Defilligne J14	Yves-Rocher	Frankrike	Slanke	Nett
Dioscorea	aXichem	Kina	Smerte	Nett
EasyShape	Naturamed Pharma AS	Norge	Slanke	Nett
Easyslim TM	Vendea		Slanke	Nett
Ener-Chi	Bioform	Norge	Energi	Nett
Energirevive	Livsglede Norge	England	Energi	Nett
Energix	Supernatur	?	Energi	Nett
Fat Grabbers	Midelfart	USA	Slanke	Kjede/Nettbutikk
Fat Stop	X-life		Slanke	Nett
FatBurner	Gymgrossisten	Spania?	Slanke	Nett
Fibromyol	Promed Pharma Norge AS	USA	Smerte	Kjede/Nettbutikk
Fighthtline agresion	Gymgrossisten	Sverige	Potens	Nett
Figur-balanse	Supernatur	?	Slanke	Nett
Formel#1	Livsglede Norge ANS	USA	Smerte	Nett
Gelenk	Vital naturprodukter/Bioflora	?	Smerte	Kjede/Nettbutikk
Golden Dragon, Excl (k	Kosetid	Norge	Potens	Nett
Golden Dragon, Premiu	Kosetid	Norge	Potens	Nett
Golden Viril	naturpluss@hotmail.com	Kina	Potens	Nett
H.O.P.E.	Responshuset Oslo	?	Slanke	Nett
HCA-Chitosan	Gymgrossisten	USA	Slanke	Nett
HerbaVital	Pharmatech	Norge	Energi	Nett
HGH energizer	Full fillment center	USA?	Energi	Nett
Karoshil	Life Stop Senter Sarpsburgg		Energi	Kjede/Nettbutikk
Kelp	Bioform	Norge	Slanke	Nett
Kloster Dioscorea	Bioflora	Norge	Energi	Nett
Lectinect ledd	Palm Research	Norge	Smerte	Nett
Leddbalsam-2	Det Norske Naturhuset	Norge	Smerte	Nett
Libex	Carepharma	UK	Potens	Kjede/Nettbutikk
Libido +	Biotrade	Kina	Potens	Nett/erotisk butikk
Liposinol	InQpharm Europe Ltd	Tyskland	Slanke	Nett
Litozin	Axellus	Danmark	Smerte	Kjede/Nettbutikk
Lyst	Evezia	Kina	Potens	Kjede/Nettbutikk
Magnat Silver	Kosetid	Tyskland	Potens	Nett
Mens Virility	Frogner Helsekost	USA	Potens	Nett
MigraGard Plus	Validus Engros AS	USA	Smerte	Kjede/Nettbutikk
Migren	Validus/Midsona	USA	Smerte	Kjede/Nettbutikk
M-plus	EFI	Sverige	Potens	Nett
Multi+	Vitalica		Energi	Nett
Nerve Formula	Livsglede Norge ANS	USA	Smerte	Nett
Oxy-San	Pharmatech	Norge	Energi	Nett
Penisex	Kosetid.no	Tyskland	Potens	Nett
Phase 2	Naturkost Rui	Norge	slanke	Kjede/Nettbutikk
Potensan	Det Norske Naturhuset	Norge	Potens	Nett
Potent forte	Biotrade	Kina	Potens	Nett/erotisk butikk
Potent forte	Nytelse AS	Kina	Potens	Nett/erotisk butikk
Potent forte	Kosetid	Kina	Potens	Nett

Power tabs	Duo shop	Estland	Potens	Nett/erotisk butikk
Pro Argi9	Proimport	USA	Energi	Nett
ProLenk	Bioform	Norge	Smerte	Nett
Prosolution	Shytobuy	USA	Potens	Nett
Redufim	Medislim	Norge	Slanke	Nett
RedXForte	BioProNor AS	?	Slanke	Nett
Regerol	Helseshoppen	Norge	Smerte	Kjede/Nettbutikk
Respira	Validus/Bringwell	USA	Smerte	Kjede/Nettbutikk
Reumax	Naturamed Pharma AS	Norge	Smerte	Nett
Reumex	Pharmatech		Smerte	Nett
Ripped freak	Gymgrossisten	USA	Slanke	Nett
Rosenrot Schisandra	Biovita	Norge	Energi	Nett
Russisk rot	Bioform	Norge	Energi	Nett
Semenax	Shytobuy	USA	Potens	Nett
Sesamin	Proteinfabrikken	Norge	Slanke	Nett
Sex Shots Mega Nymph	Kosetid.no	USA?	Potens	Nett
Slim Max	Midelfart		Slanke	Kjede/Nettbutikk
Spirosan	Biovita	Norge	Slanke	Nett
Suco Bloc	Med-Eq AS	Norge?	Slanke	Kjede/Nettbutikk
Sun Eleuthero	soma nordic	Japan	Energi	Nett
Super Food Plus	Livsglede Norge ANS		Energi	Nett
Super greens	Reidun Bøhn, Slitu	USA?	Energi	Nett
Sveltax	X-life	Belgia	Slanke	Nett
Tay-Yan	Biovita	Norge	Smerte	Nett
ThermXenergy	Gymgrossisten	Sverige	Energi	Nett
Thin 400	Bringwell	Sierra Leone?	Slanke	Kjede/Nettbutikk
Up	UPVITAL	Kina	Potens	Nett
Urizal	Mezina		Smerte	Kjede/Nettbutikk
Vegetal Vigra	Finn	USA	Potens	Nett
Vemma Premium	Vemma Norge	USA	Energi	Nett
Venicon	Kosetid.no	Nederland	Potens	Nett
Viamax Desire	Kosetid.no	Sverige	Potens	Nett
Viapro	Upsilon	England?	Potens	Nett
Vigro Vital Natural	Naturamed Pharma	Norge	Potens	Nett
VigRX plus	Leading Edge Health	USA	Potens	Nett
Villosa	Vitalica		Energi	Nett
Vipranol	Promed Pharma		Potens	Nett
Vita Man	Det Norske Naturhuset	Norge	Potens	Nett
Vitalform	Bioform	Norge	Energi	Nett
Vmax Blue pills	Ebay		Potens	Nett
Volume pills	Shytobuy	USA	Potens	Nett
Zenjaki	Responshuset Oslo		Slanke	Nett
Zyflameed	New Chapter	USA	Smerte	Nett

Vedlegg 3 Oversikt over produkter med innhold som kan gi grunnlag for klassifisering som legemiddel

Produktnavn	Virksomhet	Salgsform	Uklassifisert urt	Urter klassifisert som legemiddel	Urter klassifisert som reseptpliktig legemiddel	Analyseresultater
Androx-Q12	Norwegian fitness	Nett	<i>Serena Repens</i>			
Black Bull	Superbtrading	Nett	<i>Allium Shoenoprasum, Euryale Ferox, EpimediumDavidiiFranch</i>			Tadalafil
Bower flush shot	Livsglede	Nett	Hawaiinyellowginger	Senna, Cascara- <i>Rhamuspurshianus</i> , Sagrada bark- <i>Rhamnipurshiani cortex</i> , Golden Seal- <i>Hydrastiscanadensis</i> , Cinchona bark		
Chamomile og nervainformula	Livsglede	Nett	Lime tree, Crampbarl(korsvedbark)- <i>Vibrunumopules</i>	Sennes blad og belg, Gotu Kola- <i>centerella asiatica</i> , Valeriana	Scullcap- <i>Scutellarialateriflora</i>	
Energirevive	Livsglede	Nett	Prosopis, Glandulosa, Mesquite			
Fightline Agression	Gymgrossisten	Nett	Longifolia Jack			
Formula #1	Livsglede	Nett	Casgarasagradaaged bark, Oregon graperoot, Hawaiinyellowgingerroot, Habanero pepper	Senna	Andre aloe arter, Blad/løv	
Golden Dragon Premium	Kosetid	Nett				Norneosildenafil
Golden Viril	Naturplus	Nett		Hvitpil- <i>Salix alba</i>		Yohimbine

HGH Energizer	Gymgrossisten	Nett		Gamma-aminosmørsyre, Tribulusterrestris		
Libex	Carepharma	Nett	Fructus cornu officinalis, fructus lyceum barbarum, astractylodismacrocephalae, radix rehmanniaeglutinosa, fructus ammomum augustifolium			DimethylSildenafil
Libido +	Biotrade AS	Nett/erotisk butikk	<i>Encephalartosferox</i> , <i>Euryale</i> -Gorgon plant, <i>Prickly water lily</i>			Tadalafil
Lyst	Evexia	Helsekost-kjede	<i>EuryaleFerox</i>	Kinabukkehorn- <i>Lyceum Chinese</i>		Tadalafil
Magnat silver	Kosetid	Nett	Druekjerneekstrakt			Koffein >300 mg/døgn
Mens Virility power	Frogner Helsekost	Nett/butikk	<i>Epimedium</i>	Tribulusterrestris, <i>Ginkgo Biloba</i>	Maca- <i>Lepidiimeyeniira dix</i>	
Nerve formula	Livsglede	Nett	Blue cohort root- <i>Caillophyllumthalioides</i> , BalckCohus root- <i>Alactearacemosa</i>	Passionflower- <i>Passifloraincarnata</i> , Valeriana, Black Cohush root	Lobelia, Scullcap- <i>Scutellarialateriflora</i>	
Oxy-San	Pharmatech	Nett	<i>Haematococcuspluvialis</i> - Alge			
Potent forte	Biotrade AS	Nett/erotisk butikk				Tadalafil
Power tabs	Duoshop	Nett/erotisk butikk	<i>Epimedium</i> , <i>Cistance</i> , <i>Rehmannia</i> , <i>Biota</i> , <i>Cherokee rose hip</i> , <i>Cornus</i> , <i>White deony root</i>	<i>Codonopsis</i> , <i>Ginkgo</i> , <i>Eucommia</i>	<i>Cuscuta</i> - <i>Convoluulusarter</i> , <i>Jujuba</i>	Dithiodesmethylcarbod enafil

Prosolution	Shytobuy	Nett	Reishi Mushroom(fruit)- <i>GanodermaLucidum</i> , Amla(berry),Bladderwrack(root) ,Shatavari (roots and shoots) ,Arjuna (bark), Apigerin(leaf)	Cassia (bark), <i>Cordyceps sinensis</i> (Fruit)		
Ripped Freak Hybrid Fat Burner	Gymgrossisten	Nett				Koffein >300mg/døgn
Semenax	Shytobuy	Nett	Swedish Flower pollen, <i>Epimediumsagittatum</i>	Catuaba bark- <i>Anemopaegm mirandum</i> , <i>Cratagusarter</i> (hagtorn)	Maca- <i>Lepidiumeyeriira dix</i>	
Sex Shots mega nymph	Kosetid	Nett	<i>Rehmannia</i> , <i>Pericarpium citrus reticulata</i> , Horny goat weed- <i>epimediumgrandiflorum</i> , Lo han	<i>Chineselycium</i>		
Super Greens	Reidun Bøhn	Nett	Kålurt- <i>comringiaorientalis</i> , sellerifrø	Hydrasinurt- <i>Golden Seal</i> , Krypberglyng(blad)- <i>Gaultheriaprocumbens</i>		
Sveltax	Norwegian fitness	Nett	<i>Coffeacanephora robusta</i>			
ThermXenergy	Gymgrossisten	Nett		<i>Coleus forskohliextract</i>		
Up	UPVITAL	Nett				Nor-Acetildenafil
V Max Blue Pills	Ebay	Nett				Sildenafil
Vegetal Vigra	finn.no	Nett				Tadalafil , Sildenafil
Venicon	Kosetid	Nett	<i>Epimediumsagittatum</i>	<i>Erythroxylumcatuaba</i> , tribulusterrestris extract	Maca- <i>Lepidiumeyeriira dix</i>	

VgRXplus	Leading edge health	Nett	<i>Epimedium,</i>	<i>Ginkgo biloba,</i> <i>Tribulusterrestris,</i> <i>Catuaba-</i> <i>Anemopaegmamirandum</i>		
Viamax	Kosetid	Nett	<i>Epimediumgrandiflorum, Cistanche salsa,</i> <i>Puerariamirifica, Eurycomalongifolia</i>		Maca- <i>Lepidiimeyeniira</i> <i>dix</i>	
Viapro	Upsilon	Nett			<i>Ziziphusjuba</i>	
Volume pills	Shytobuy	Nett	("Drilizen TM" "Solidin TM")-Hemmelig ingrediens i volumepills og prosolution, Ling zhi	Dong Chong Xia Cao(fruit), <i>Cordycepsinensis</i>		
Zyflameed	New Chapter	Nett	Chinese Golthread - <i>rhizomacoptidis,</i> Barberry rot		Scullcap- <i>Scutellaria lateriflora</i>	